

ЕЛЕМЕНТИ КУЛТУРЕ У НАСТАВИ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА СРБИЈЕ

Сажетак: Језик је одувек био ефикасно средство за преношење културе једног народа. Данас је циљ наставе страног језика да ученици овладају стандардним говорним и писаним језиком и да се упознају са тековинама културе народа чији језик уче. Књижевни текст је веома погодан за усвајање културе и цивилизације земље чији се језик учи. Употреба аутентичног језичког материјала, првенствено аутентичних текстова, данас се доста користи у настави страних језика. Уџбеници су тако конципирани да се преко њих ученици упознају са обичајима народа чији језик уче, са историјом, са правилима понашања, са научно-техничким достигнућима. Некада се култура искључиво учила преко књижевних текстова.

Овај рад има за циљ да покаже повезаност наставе страног језика и стране културе и да истакне значај наставе културе и цивилизације земље чији се језик учи. Рад такође анализира заступљеност културе у уџбеницима француског језика од почетка двадесетог века до данас.

Кључне речи: култура, цивилизација, настава, уџбеник, интеркултурни, социокултурни

1. Интеркултурални приступ у проучавању француског језика

Учење страног језика претпоставља спремност да се ближе зађе у културу која је са тим језиком повезана. Поред захтева за стицањем знања о чињеницама, ова отвореност спешује и толеранцију, поштовање других, као и уважавање њихових способности и достигнућа. Међу свим земљама Европе постоји јединство у схватању да интеркултурална компетенција има значајну улогу. То објашњава чињеницу због чега је она заступљена као превасходни циљ у свим наставним плановима и програмима.¹

Социокултурна компонента тиче се елемената које треба узети при употреби изучаваног језика. Она подразумева језичка обележја друштвених односа, правила учтивости, познавање и употребу народних умотворина (пословице); разлике у регистру (службени, формални, неформални, разговорни...), дијалекте и наречја, као и вокабулар својствен земљама где се тај језик говори.

¹ Страни језици. Ка Европи без граница. 2001. Београд: Министарство просвете и спорта, 26.

С обзиром на то да је данас актуелан интеркултурални приступ у проучавању страних језика, културно-цивилизацијски садржаји су посебно наглашен аспект наставе страних језика. Текст својим садржајем ученике мора покренути, мотивисати, активирати да самостално наставе читање и сазнавање. Упознавање културе, традиције и савременог живота другог народа кроз учење страног језика постаје интеркултурно и повезује матерњу културу са културом земље циљног језика. Култура је важан елемент у учењу страних језика кроз који се шире ученичка знања и развија позитиван став према страним језицима.

2. Култура у уџбеницима француског језика двадесетог века

Настава је по својој природи динамична.

Након кратког прегледа изучавања француске културе у разним методама наставе француског језика, може се закључити да су готово свуда и увек теме из културе и цивилизације биле присутне у настави француског језика. Било је и уџбеника у којима су садржаји из културе и цивилизације у великој мери занемарени. Некада је настава културе била углавном везана за књижевно стваралаштво, проучавање историје народа циљног језика.

2.1. Уџбеници француског језика у периоду између два светска рата

Ако прегледамо уџбенике француског језика који су излазили у Србији почетком двадесетог века и у периоду између два светска рата, видећемо да су уџбеници били у ствари „француске читанке“. То значи да се језик учио искључиво преко књижевних текстова, тј. ученици су учили француску морфологију и синтаксу на примерима књижевних текстова. Књижевни текст јесте ризница за учење страног језика. Преко књижевних текстова ученици су упознавали француску историју, цивилизацију и културу. У овим уџбеницима су били заступљени и текстови писаца седамнаестог и осамнаестог века, који су били доста тешки, али и са архаичним изразима, па се може рећи да методски нису били у потпуности добри. У сваком случају важност читања књижевних текстова у процесу усвајања страних језика не може се пренебегнути. Будући да је један од циљева наставе и упознавање и разумевање културе циљног језика, књижевни текст је у извесној предности у односу на текст чисто информативног карактера. Књижевно дело упознаје читаоца са културом из које потиче, пружајући му њену потпунију слику, али не можемо изједначити књижевност са културом. Треба још нагласити да је употреба књижевних текстова у настави сврсисходна тек у каснијој фази учења језика. Ово показује да је језичка компетенција предуслов за први контакт са књижевношћу.

До 1914. године у наставним плановима и програмима препоручује се наставницима да сами бирају лектуру, тј. француске писце које ће предавати.

Анализираћемо следеће уџбенике француског језика:

- 1) Богдан Поповић, Милош Тривунац, *Француска читанка за више разреде гимназија*, Београд, 1922;
- 2) Радоје Л. Кнежевић, *Француска читанка за пети и шести разред средњих школа*, Београд, 1939.

Из самог назива ових уџбеника („француске читанке“) види се да се заправо француски језик учио преко француске књижевности.

У *Француској читанци за више разреде гимназија* Богдана Поповића и Милоша Тривунца дати су одломци из књижевних дела познатих француских писаца седамнаестог, осамнаестог и деветнаестог века. У предговору аутори наводе да им је циљ био да „ученицима дају неколико карактеристичних разноврсности облика француског стила, и на пример поред течног и јасног стила Лесежеовог и Волтеровог, импресионистички стил Додеов, развијени и аргументовани стил Тенов....“. Ови одломци нису само лепо писани састави, већ су пуни једрих мисли, тачног опажања или високог моралног смисла.² Треба напоменути да су писци у *Читанци* репрезентативни за француску књижевност. Аутори су у „Напоменама“ на крају уџбеника објаснили „тежа места и речи“ и превели чланак „Моћ поезије“ да би ученик нашао „упутство или наговештаје за то колико се у књижевном преводу може или мора буквално држати текста“.³ Све нам ово показује да су се ученици у овом периоду са француском културом искључиво упознали преко књижевних текстова.

И у Кнежевићевој *Читанци* има оригиналних одломака из француске књижевности. Оно што је занимљиво истаћи, то је да сам аутор напомиње да „француску културу не чине само лепа књижевна дела“, па ученике упознаје и са француским сликарством.

У то време се заправо јавља идеја код аутора уџбеника да треба предавати и француску културу и цивилизацију, што ће се одразити на писање уџбеника француског језика све до данас.

2.2. Уџбеници француског језика после Другог светског рата

После Другог светског рата настају велике промене на економском и политичком пољу у свету, па и у нашој земљи. Пошто је Француска изгубила своје колоније, француски језик губи своју улогу коју је имао у прошлости, па је неколико послератних година код нас био на последњем месту. Ситуација се поправила шездесетих година. У настави страних језика захтевана је екстремна директна метода, па је мање било текстова из француске књижевности и културе. Књижевни текстови за основну школу углавном су били поједностављени, а у средњим школама оригинални. Било је и једноставних текстова из француске културе и цивилизације.

² Радоје Л. Кнежевић. 1939. *Француска читанка за пети и шести разред средњих школа*. Београд.

³ Поповић Богдан, Тривунац Милош. 1922. *Француска читанка за више разреде гимназија*. Београд.

Седамдесетих и осамдесетих година у нашим уџбеницима је било мање заступљено књижевних текстова, али је зато, поред француске, приказивана и наша култура и цивилизација. Има и уџбеника у којима су одломци из наших књижевних дела преведени на француски језик, тј. ученици су учили нашу културу и цивилизацију на француском језику. Ту има оправдања, претпостављало се да ће они Французима представљати српску културу. Треба изнети и податак да сви књижевни текстови у тадашњим уџбеницима нису били оригинални, већ поједностављени, тј. адаптирани.

Обрада књижевних текстова је у комуникативном учењу језика била сувише запостављена.

2.3. Уџбеници француског језика при крају двадесетог века

При крају двадесетог века методичари сматрају да је циљ учења страног језика овладавање пре свега говорним језиком. Са друге стране веома се често истиче да настава страног језика није само за циљ поставила учење језика, него и упознавање културе народа, у којој превасходно место припада баш књижевности. То је, у ствари, повезивање са традиционалним схватањем да се на такав начин даје и већи значај настави страног језика, да се он подигне на ниво других дисциплина које ученици уче у школи у оквиру опште образовног циља школе.

Из овог периода анализираћемо следеће уџбенике:

1. Душанка Точанац *Француски језик, 4. година учења, Bonne chance, les petits*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996;
2. Биљана Аксентијевић, Даница Павловић, *Француски језик за прву годину средње школе*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1995;
3. Нада Петровић и Веран Станојевић, *Уџбеник француског језика за четврти разред гимназије*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.

У уџбенику *Bonne chance, les petits* има нешто мало текстова из француске културе и цивилизације (Париз, региони Француске, мода, спорт), оно што занима ученике на том узрасту и само неколико одломака из француске књижевности (Натали Сарот и Ежен Јонеско).

У уџбенику Биљане Аксентијевић и Данице Павловић углавном су дати једноставнији текстови који су предвиђени као основа за разговор. Има и исечака из новина и часописа који се односе на француску културу и цивилизацију, али и рекламних текстова који такође треба да буду подстицај за разговор или проверу глобалног разумевања. У уџбенику има врло мало књижевних текстова, а дати су само писци двадесетог века. Имајући у виду приоритетни задатак, тј. учење језика путем усвајања елемената цивилизације, одабран је аутентичан лингвистички материјал преузет из тада савремених часописа и новина: *Ca va, Cinq sur cinq, Chez nous, Le Figaro, Reflet*. Цео уџбеник се заснива на комуникативном приступу са тежиштем на развијању

способности за самосталну примену језика у говорној ситуацији. Дате су теме које највише занимају ученике: школа, другарство, спорт. У уџбенику су заступљене и теме које се односе на франкофону културу, а не само на француску. Француска је представљена као земља великих сликара, музичара, писаца и револуционара.

Аутори *Уџбеника за четврти разред гимназије* руководе се темама из савременог свакодневног живота. Теме су представљене на два нивоа француског језика – говорном и књижевном. И у избору писаца и књижевних облика, аутори су полазили од тема из савременог живота. Занимљиво је да су дати филозофски текстови Сартра, Паскала и Декарта.

Из свега овога можемо закључити да при крају двадесетог века књижевни текстови, као и текстови из културе и цивилизације чине основ за рад на страном језику. Битно је да ти текстови мотивишу и заинтересују ученика. С једне стране, пружају материјал за практично овладавање страним језиком, за асимилацију и учење речи, граматике, говорних навика, а с друге стране служе опште образовним циљевима којима тежи настава страних језика, тј. служе за интелектуално образовање ученика, за упознавање културе, живота и земље једног народа.

У последње време култура и цивилизација имају своје самостално место у оквиру наставе страних језика. Данас треба истаћи да се појам француска култура замењује појмом франкофона култура, а више се не говори о животу у Француској, већ о животу у франкофоним земљама.

У институционалном проучавању француског језика садржаји из наставе културе најчешће су презентовани посредством уџбеника као дидактичко-методичког медија.

Пре него што почне да проучава француски језик, ученик већ поседује нека знања о култури земље чији језик учи. Какав је свакодневни живот људи, какви су услови живота, како су уређени друштвени односи, какве вредности се цене, какво место има религија, које су друштвене конвенције, који су познати француски писци?

Уџбеници преносе одређену слику културе и цивилизације циљног језика, па би се избору културно-цивилизацијских садржаја, начину њихове презентације и обраде у уџбеницима требало приступити с посебном одговорношћу, утолико више што је неким ученицима уџбеник једини вид информација и начин сазнања о некој земљи, а понекада је схватање стране културе обележено стереотипима и предрасудама. При избору уџбеника, веома је битно и то када ученик почиње учење француског језика, тј. на ком узрасту, па ће му у зависности од тога и бити презентоване теме из културе и цивилизације.

3. Култура у савременим уџбеницима француског језика

Сада се у нашим школама не користе само наши уџбеници, већ и они који се издају у Француској. Министарство просвете Републике Србије је

тачно дефинисало који се француски уџбеници могу користити у нашим основним, средњим школама и гимназијама. Наравно, наставник може бирати између наших и француских уџбеника.

Циљ учења страног језика не подразумева само оперативно коришћење одређених језичких система, већ и упознавање са културом тог језика.

С обзиром на то да је интеркултуралност важна димензија образовања, настава страних језика има специфичну улогу у развијању интеркултурне компетенције. Језик сам по себи представља одраз културе. Кроз учење страних језика подстиче се разумевање и прихватање разлика међу културама.

Усвајање нових садржаја подразумева примену наставникових техника и поступака путем којих ученик треба да: 1) Усвоји знања из опште културе и познавања света, да усвоји језик као средство социјалног и културног општења, да постане свестан интеркултуралности, 2) Усвоји вештине служења језиком, 3) Усвоји знања о томе како учити страни језик, 4) Дође до сазнања о сопственој личности и понашању.⁴

Ово би у практичном смислу значило да се у процесу учења реализују образовни, комуникативни и васпитни циљеви. Образовни циљ је да се избором тема проширују општа знања о култури и цивилизацији земље и народа чији се језик учи.⁵

Избор текстова из културе и цивилизације који ће се обрађивати треба да буде примерен и по обиму и по садржају претпостављеној језичкој компетенцији ученика. Прва фаза обраде текстова из књижевности, као и оних из културе и цивилизације подразумева језичко усвајање. Уз правилан приступ увођењу оваквих текстова у учење језика знатно би се побољшало културно и језичко образовање у нашем школском систему.

Тако се у „Просветном гласнику“ од августа 2012, бр. 10, стр. 78, наводи: „Циљеви наставе страних језика: Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику, како у свакодневном животу, тако и у пословном окружењу. Препоручене теме: свакодневни живот (организација времена, посла, слободног времена), храна и здравље, познати градови и њихове знаменитости, спортови, живот славних људи, медији, интересантне животне приче и догађаји, свет компјутера“.

Наставним планом и програмом за основне и средње стручне школе предвиђено је да се француски језик учи два пута недељно, што износи око 70 часова годишње. У гимназијама је различити фонд часова, у зависности од тога да ли се француски језик учи као први или као други страни језик, да је у питању природно-математички или друштвено-језички смер.

⁴ Шотра Татјана. 2010. *Дидактика француског као страног језика*. Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет.

⁵ Исто.

Данас се у терминологији дидактике француског као страног језика одомаћио термин језик – култура, паралелизам који је установљен између (идиоматског) језичког и културног аспекта. Са дидактичког становишта „култура представља домен референци који омогућује идиому да постане језик. Према томе, поред језичких садржаја, у дидактици наставе страних језика подједнако важна за формирање мисли и језика је и улога ванјезичких садржаја, који обухватају свешто се односи на стварност, културу и цивилизацију народ и земље чији се језик учи. У наставном материјалу ванјезички садржаји распоређени су тематски и у њима се репродукују ситуације из свакодневног живота. Осим садржаја из социјалног контекста једне средине, последњих двадесетак година истиче се и појам интеркултурално.⁶

Заступљеност француске културе у основној школи анализарали на примеру уџбеника за основне школе, средње школе и гимназије.

3.1. Савремени уџбеници француског језика за основне школе

Узели смо за анализу 2 уџбеника за основну школу, за 5. и 8. разред, да бисмо видели разлике у концепцији уџбеника за прву годину учења и за четврту годину учења француског језика.

- 1) Точанац Миливојев Душанка, *Le Francais pour nous*, Француски језик за 5. разред основне школе (прва година учења), Београд, 2007.

С обзиром на то да ученици тек почињу да уче француски језик, нема много текстова из француске, тј. франкофоне културе и цивилизације, нити текстова из књижевности. Дата је бајка „Црвенкапа“ и басна „Гавран и лисица“. Из књижевности се помиње име Жила Верна и Пола Елијара, без икаквог објашњења о њиховом делу. Што се тиче цивилизације, дата је карта Француске и фотографије Париза. Нема никаквих текстова из француске цивилизације.

- 2) Весна Фила, *Bonjour la France*, Француски језик за 8. разред основне школе, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996.

За разлику од претходног, у овом уџбенику има доста текстова из француске књижевности, културе и цивилизације. Има доста француске поезије. Ученици се упознају са песмама Жака Превера, Пола Елијара. Дат је и одломак из *Малог принца* Антоана де Сент Егзиперија, Лафонтонова басна у стиху „Гавран и лисица“. Што се тиче француске цивилизације, има текстова о Паризу, о Француској, са доста фотографија, као и текстова о француској моди и знаменитим личностима. Говори се и разлици између нашег и француског школском система. Оно што пада у очи у овом уџбенику јесу француске пословице, које се налазе на крају сваког поглавља. Пословице су јако добре за уочавање сличности и разлика у регистру говора, као и у различитим ситуацијама.

⁶ Шотра Татјана. 2001. *Савремене тенденције у настави страних језика: интеркултурални приступ*. Никшић: Универзитет Црне Горе, 111–125.

Даћемо неколико примера пословица из овог уџбеника:

Les paroles s'envolent, les ecrits restent. – Речи одлете, написано остаје.

Autant de tetes, autant d'avis. – Колико људи, топлико ћуди.

Le chat parti, les souris dansent. – Кад мачка није код куће, мишеви коло воде.

3.2. Савремени уџбеници француског језика за средње школе

Елементи француске културе биће обрађени на корпусу следећих уџбеника који се данас користе у средњим школама и гимназијама. Треба нагласити да се под уџбеником подразумевају и приручник за наставника и радна свеска. Што се тиче средњих стручних школа, настава је мало специфична, јер се осим општег језика, предаје и језик струке. Између општег и стручног језика не може се повући апсолутна граница, јер се семиотички систем стручног језика заснива на општем језику, тако да је језик струке само делимично аутономан. Вокабулар који се примењује у језику струке, ослања се на речи свакодневне употребе, тако да је потребно, дакле, да ученици најпре овладају општим језиком. Али, све ово говори да наставник средње стручне школе не може много часова страног језика да посвети проучавању културе и цивилизације.

1. Flore Cuny, Anne-Marie Johnon, *Belleville 1*, methode de francais, Cle international, Sejet, 2007.
2. Thierry Gallier, Odile Grand-Clement, *Belleville 2*, methode de francais, Cle international, Sejet, 2007.
3. Odile Grand-Clement, Aline Volte, Thierry Gallier, Vicki Moore, *Belleville 3*, methode de francais, Cle international, Sejet 2005.
4. Monique Denyer, Agustin Garmendia, Corinne Royer, Marie – Laure Lions-Olivieri, *Version originale bleu*, Methode de francais, niveau 2, Француски језик, Уџбеник и радна свеска за 1. разред гимназија и средњих стручних школа (пета година учења) и 2. разред гимназија и средњих стручних школа (друга година учења), Klett A2.
5. Monique Denyer Christian Ollivier, Emile Perrichon, *Version originale – vert*, Француски језик, Уџбеник и радна свеска за 2. разред гимназија и средњих стручних школа, ниво 3 (трећа и четврта година учења), A2 + B1, Klett.

Уџбеник француског језика *Belleville 1* намењен је ученицима који тек почињу да уче француски језик, па је разумљиво да је заступљен мали број текстова из културе и цивилизације. Међутим, у уџбенику има доста фотографија француских градова, франкофоних земаља, дата је карта Француске и франкофоних земаља. Текстови су врло кратки, углавном су то дијалози из свакодневног живота. Односе се на радио, телевизију, филм, рекламе, огласе, интернет, електронску пошту, културна и спортска догађања. Има неко-

лико исечака из француских новина и часописа. Књижевних текстова нема. На крају уџбеника налази се тест евалуације, где се осим питања из граматике, дају и питања из француске, односно франкофоне културе и цивилизације, у одломку: *La France, les Français et la francophonie* (Француска, Французи и франкофонија).

Занимљиво у овом уџбенику је то што се не помиње само француска цивилизација, већ и франкофона, тј. ставља се акценат на интеркултуралност.

За разлику од уџбеника *Belleville 1*, уџбеник француског језика *Belleville 2* је намењен ученицима који су стекли одређена знања из француског језика, па могу да читају и сложеније текстове. На почетку уџбеника је карта Француске. Текстовима из цивилизације намењена су посебна поглавља у уџбенику која носе назив: *La civilisation française* (Француска цивилизација).

Описани су француски градови, историја и навике Француза, превозна средства, социјално осигурање, музика, сликарство. Има и посебних поглавља која описују франкофоне земље (распрострањеност француског језика и културе), са фотографијама из Африке. Описани су верски и државни празници, па се могу упоређивати са нашим празницима, тј. наши ученици могу видети разлику у обичајима, у начину славља, односно разлику између наше и француске цивилизације. Рекламама и медијима се посвећује посебна пажња. Треба напоменути да у уџбенику нема књижевних текстова, осим у делу лектире који се налази на крају. У поглављу „Француска, Французи и франкофонија“ дата су питања из француске културе и цивилизације, а односе се на текстове из уџбеника.

У уџбенику *Belleville 3* има много више текстова из цивилизације, који су дати у посебном поглављу, а одвојени су од текстова из књижевности. Треба нагласити да се не описује само свакодневни живот Француза, већ и људи који живе у франкофоним земљама. Можемо много сазнати о навикама Француза, о филму, телевизији, школству, о политичким институцијама, о историји. Има доста фотографија Париза и других градова, исечака из новина и часописа. Треба истаћи да има и доста оригиналних текстова из француске књижевности, а заступљена су сва три рода: поезија, проза и драма. Као и у претходна два уџбеника, и овде се на крају налазе питања из француске културе и цивилизације.

Аутори уџбеника *Version originale bleu et vert* напомињу да понуђени аутентични документи омогућују ученику да оствари први контакт са карактеристичним аспектима живота франкофоних земаља. Ученик се сусреће са новим француским речима и изразима приликом описивања те свакодневнице. Додатни документи и текстови који се налазе у уџбенику пружају савремен поглед на франкофони свет и помажу бољем разумевању културне и друштвене стварности франкофоних земаља. У оквиру овог комплета налази се и видео материјал који пружа увид у интеркултурално разумевање и активности које се, у складу са темом лекција, темеље на причама из свакодневног живота. Ту су текстови о језицима који се говоре у Европској унији, о начину становања у

Француској, о одмору, спорту, о историји Француске, о познатим личностима, о спорту, медијима. Дате су и познате француске пословице на почетку сваког поглавља. Франкофоној цивилизацији се такође посвећује доста места, па су издвојене речи које се користе у франкофоним земљама, а разликују се од оних у Француској. Описано је школство у франкофоним змљама, има текстова који се односе на политику, свакодневни живот, превозна средства, радио, телевизију, штампу, интернет. Ученици се могу упознати и са француским покрајинама, са историјом француске, са природним богатствима, са навикама Француза. Од књижевних текстова дате су бајке, басне, поезија, као и одломци из романа и драмских дела. И у радној свесци, поред питања из граматике, присутна су и она из познавања француске културе и цивилизације.

На крају уџбеника *Version originale vert* дати су додатни текстови који се искључиво односе на француску културу, цивилизацију и књижевност. Навешћемо само неке: Француска, земља фестивала, Французи и медији, Историја француског језика, Еколошки фестивали. Што се тиче француске поезије, ученици се упознају са песмама Ламартина и Пола Верлена, као и са њиховом биографијом. Оно што је занимљиво истаћи, то је да се сада поново јављају текстови из наше цивилизације, али на француском језику: Гамзиград и Медијана. Дуго у нашим уџбеницима француског језика није било оваквих текстова, али су добри због тога што ученици могу на француском језику рећи нешто о нашој историји.

Дакле, сви елементи везани за културу и цивилизацију инкорпорирани су у саме лекције. Теме су углавном везане за географију, историју, храну, спорт, архитектуру, моду, књижевност, филм. Наставне јединице о цивилизацији садрже информације које су у складу са интересовањем и укусом ученика тог узраста.

На основу анализа савремених уџбеника за основну школу, средње школе и гимназије, може се донети следећи закључак:

Тематика текстова у уџбеницима прати захтеве наставног плана и програма који се односе на наставу француске културе и цивилизације. Аутори уџбеника су одабрали текстове који реално одражавају француску стварност, а интересантни су за ученика: природне лепоте Француске и франкофоних земаља, градове, библиотеке, позориште, филм, музику, школски систем, одевање, средства јавног информисања, одломци из књижевних дела.

Текстови су углавном изворни, информативног карактера, прилагођени узрасту и интересовањима ученика. Књижевности је дато доста места, а текстови су оригинални.

Културном наслеђу Француске такође се посвећује доста пажње.

Текстови у уџбеницима који су пропраћени говорним, граматичким и другим вежбањима првенствено се односе на француску цивилизацију.

Илустративни материјал који прати већину лекција, а састоји се од цртежа, фотографија, географских карата, шема и исечака из новина, приказује француску цивилизацију.

Најбољи део илустративног материјала представљају исечци из француских новина и часописа јер њихово коришћење у настави уводи ученике, и визуелно и текстуално, у савремене облике цивилизације. Символи, вредности и правила туђе културе у контексту те културе на одговарајући начин се интерпретирају и употребљавају.

Развој интеркултурне компетенције углавном прати и развој комуникативне компетенције. Постигнут је и један од циљева наставе, а то је стицање позитивног односа према другим језицима и културама.

Ови уџбеници француског језика потврђују неопходност употребе интеркултурних садржаја у самој настави.

Материјал који се презентује на часу одговара језичком нивоу и узрасту ученика. Пословице, које се такође налазе у овим уџбеницима, један су од начина да се истражи култура. Поређењем француских и њима одговарајућих српских пословица могу се установити сличности и разлике, као и колико те разлике откривају историјску и културну позадину. Књижевни текст у овим уџбеницима је права ризница културе.

С обзиром на то да су култура, цивилизација и језик испреплетани и неодојиви, морамо се потрудити да културне елементе предајемо систематично и интегрисано са осталим аспектима језика.

Одређену културолошку информацију о држави (државама) и њеном народу (народима) могуће је добити на матерњем језику, нарочито у основној школи. Предавање културолошког материјала помоћу филолошке методе је лингвокултуролошки наставни процес. Лингвокултуролошки наставни материјали (текстови) припадају општекултурном, публицистичком језичком стилу који је типичан код уметничког дела, новина или часописа који се обрађују на часу. Ови текстови изазивају осећања, формирају укус и утичу на сликовито-уметничко памћење. Језик који наставник користи приликом обраде текстова из културе и цивилизације мора бити једноставан, уз употребу познатих и распрострањених речи.

С обзиром на то да успешност учења страног језика зависи од циља наставе, узраста ученика и њиховог културног нивоа, уџбеник мора бити скуп текстова који представљају својеврсну галерију и енциклопедију културе и цивилизације француског народа. Уметнички и књижевни текстови одабрани у овим уџбеницима ученицима су интересантни, и привлаче њихову пажњу.

Што се тиче наставног процеса, мора се признати да данас предавач француског језика има више него икад могућности да ученика упозна са француском културом и цивилизацијом помоћу аудио и видео материјала, ДВД-ја, ЦД-а, интернета. Савремена настава пред наставника ставља захтеве за употребом модерних наставних средстава. Ученик може гледати и филм на француском језику. Филм представља један од савремених начина за интегрисано учење страног језика и културе народа који говори тим језиком. Француски филм може бити један од извора путем којег би се интегрисало увежбавање комуникативних вештина, као и приближавање француске кул-

туре. Филм, било да се приказује цео, или се приказује само један његов део, треба пажљиво одабрати у складу са нивоом знања ученика и у складу са педагошким циљевима.

Културна компетенција не може се стећи само учењем чињеница везаних за историју, географију и социологију земаља циљног језика. Потребно је ученицима уградити свест о сличностима и разликама које постоје између њихове земље и земље чији језик уче, и то у погледу навика, обичаја, менталитета и институција. Аутентични текст представља изворни део културе народа чији се језик учи. Аутентични, смислено дидактички текстови сматрају се већ неколико деценија неизоставним елементом наставе страних језика.

Интеркултурални приступ налази се и даље на почетку свог развоја и због тога још није теоретски довољно утемељен у толикој мери да може да формира у правом смислу „метод“. Уџбеници треба да полазе од циљева учења, тј. од фонетске компоненте, морфолошке компоненте, синтаксичке, семантичке, прагматичке и интеркултуралне компоненте. Уџбеник страног језика ретко се данас појављује само у облику једне књиге (ту је сада уџбеник за ученика, приручник за наставника, радна свеска, двд).

Идеалан уџбеник страног језика не постоји и мало је вероватно да ће икада постојати. По чему препознати „добар уџбеник“ француског језика за основну и средњу школу? На то важно питање није лако дати одговор, јер је оно исто тако сложено као и улога коју уџбеник има у настави страних језика, али за наведене уџбенике може се рећи да су задовољили интеркултуралну компоненту коју смо покушали да образложимо у овом раду.

Литература

- Бугарски, Р. (1982). Језик и култура са социолингвистичког становишта. У: *Језик и култура у настави страних језика*. Зборник реферата, Београд.
- Димитријевић, Н. (1984). *Лингвистика и методика наставе страних језика*. Београд: Војноиздавачки завод, Центар за стране језике.
- Петровић, А. (2010). *Уџбеник страног језика као мјесто сусрета култура*. Загреб: Школска књига.
- Половина, П. (1972). *О савременим методама наставе страних језика*. Сарајево: Светлост.
- Радусин-Бардић, Н. (2009). Савремени француски филм у настави француског језика као страног језика. *Годишњак Филозофског факултета XXXIV* (1), 81–90.
- Страни језици ка Европи без граница (Зборник)*. (2001). Београд: Министарство просвете и спорта Републике Србије.
- Tagliante, Ch. (2007). *Evaluacija i zajednički evropski okvir*. Paris: Cle international, Sejet.
- Точанац Миливојев, Д. (1997). *Методје у настави и учењу страних језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

- Шотра, Т. (2001). Интеркултурални приступ – изазов у настави страних језика. У: *Са-времене тенденције у настави страних језика*. Никшић: Филозофски факултет Универзитета у Црној Гори.
- Шотра, Т. (2010). *Дидактика француског као страног језика*. Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет.
- Besse, H. (1984). *Eduquer la perception interculturelle, Le francais dans le monde*: Paris: 188, p. 46–50.
- Byram, M. (1999). *Culture et education en langue etrangere*. Paris: Credif-Hatier.
- Byram, M. (2008). *From Foreign language education to education for intercultural citizen*. Clevedon: Multilingual matters.
- Debysier, F. (1973). *L'enseignement de la civilization francaise*. Paris: Hachette.

Biljana Ristić

ELEMENTS OF CULTURE IN THE TEACHING OF FRENCH IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS IN SERBIA

Summary: The language has always been an effective means of transferring culture of a nation. Today, the goal of teaching a foreign language is that students should master the standard spoken and written language, and through the language that they learn, they should get acquainted with the heritage of the civilization and culture of other nations.

This work will discuss presence of elements of the French culture in our French textbooks. Through the texts in the textbooks, students are acquainted with the life and customs of a particular environment, code of conduct, with historical, cultural, and economic conditions. So, through the articles on culture and civilization they are taught the vocabulary and grammar of the French language.

Key words: culture, civilization, textbook, foreign language, vocabulary, socioculture, interculture